

Stockholm 22 mars 1944

Finland och Ungern.

Mars hävdar ånyo sitt månghundra-åriga rykte som krigsgudens månad framför andra. Måndagens händelser i Finland och Ungern bekräfta detta, ty de ha sin orsak i röda arméns framgångar vid Leningrad och i Ukraina. Huruvida eljest detta finsk-ugriska samband är blott av tillfällig kronologisk eller av djupare kausal natur undandrar sig för ögonblicket klart bedömande. Sannolikt är dock att, även om man i Ungern med spännt intresse följt Finlands ansträngningar att komma ut ur kriget, vederbörande i Helsingfors icke kände till Hitlers planer mot den andre bundsförvanten. Man får se vilken återverkan ockupationen av Ungern kommer att få på den finska opinionen, som icke kan känna sig angenämt berörd av utsikten för Finland att snart bli Tredje rikets sista frivilliga vän.

Finska regeringens deklaration var visserligen sedan flera dagar tillbaka behådd, men dess offentliggörande under natten till tisdagen var lika fullt en överraskning. På måndagsförmiddagen hade nämligen Reuter fått telegrafera från Moskva, "att Pravda alltjämt är hoppfull beträffande förhandlingar med Finland". Med hänsyn till de strama ryska censurtyglarna och än mer till nuvarande spända läge kan man inte

förelägg någon annan möjlighet än att avge ett nekande svar på Sovjetunionens krav". Frågan är nu till vilken av dessa tvenne riktningar Moskva vill lyssna. Mr Neale förmodar, "att sovjetregeringen skall handla efter moget övervägande och med sitt vanliga sinne för realiteter, vilket visas därav att man ännu inte reagerat efter den finska noten, som överlämnades till madame Kollontay i fredags och måste ha varit i ryska regeringens händer på lördagen". Men han tillägger, "att det kommer att bli allt svårare att förutsäga, hur Moskva kommer att reagera efter den finska kommunikén, eftersom denna är en version av händelserna, sedda med ena partens ögon, vilket måhända icke bekräftas från rysk sida". Vid sådant förhållande och därest Finlands regering verkligen önskat fortsätta förhandlingarna, hade det varit klokast att icke efterlikna den ryska metoden, vilken så skarpt klandrades efter stilleståndsvillkorens publicering den 1 mars, genom att offentliggöra sin ståndpunkt. Sent på tisdagskvällen har också ryska informationsbyrån kallt och knappt låtit veta, att finska regeringen avgivit "ett negativt svar och därmed påtagit sig de fulla konsekvenserna".

nare inkomstfördelning och att man icke nödvändigt behöver ha en särskild klass av storkapitalister och miljonärer för att sparandet skall bli tillräckligt.

I sitt föredrag i Nationalekonomiska föreningen den 24 januari i år yttrade herr Wigforss:

Jag är övertygad om att det är en psykologiskt oframkomlig väg att säga till folk: "Kapitalbildningen, och särskilt kapitalbildningen hos enskilda, är av sådan betydelse, att vi måste bevara automatiska sparare. Vi måste ha folk med så stora inkomster, att när de ha tillfredsställt alla sina konsumtionsbehov, skall det finnas pengar över för att bilda kapital". Jag tror att folk kommer att svara: "I och för sig kan man resonera så. Men finns det inte någon mera sparsam metod att åstadkomma det nödvändiga kapitalet?" Många människor skulle kanske till och med säga: "Är inte då den ryska metoden nästan att föredraga, alltså att pressa ned konsumtionen, om det också sker med statens hjälp, för att bilda det nödvändiga kapitalet, framför den metod som innebär, att enskilda skola ha så stora inkomster, att de kunna bilda förmögenheter?"

För egen del tillade herr Wigforss: "Jag tror att det produktionsproblem, som man har att lösa, måste man försöka lösa på ett sätt, som för den stora massan av människor förefaller mindre slösaktigt än upprätthållandet av ett begränsat antal stora inkomstägare, som skola ha förutsättningar att bli stora kapitalbildare". Ingen av herr Wigforss' åhörare torde ha svävat i något tvivelsmål om var talaren hade sina sympatier, på den enskilda kapitalbildningens eller på den statliga kapitalbildningens sida. Att han själv föredrog den ryska metoden, därom fanns intet tvivel.

Morgon-Tidningen uttalar själv ingen mening i frågan, liksom icke

ifrån, att ett sådant meddelande varken inflyter i Pravda eller vidarebefordras till utlandet utan Kremls befallning vad den ryska och dess bemyndigande vad den engelska källan beträffar. Man tyckte sig se en ljusglimt, vilken visserligen när som helst kunde släckas från rysk sida genom bombning av Helsingfors och brytning av fredskontakten, men att den tvära omkastningen skulle komma från Finland var icke väntat.

Till en början må betonas, att det finska aktstycket ingalunda avklipper förhandlingstråden utan hänvisar till den föregående hemliga svaret, som givit uttryck för Finlands allvarliga strävan att återställa fredliga förbindelser endast på sådana villkor, att Finland får tillfälle att framlägga sina egna synpunkter, innan de ryska kraven godkänns. Denna gång medges också, att Paasikivi varit i Stockholm för att utröna på vilka villkor en hedersam och betryggande fred kunde ernås. Denna principiella åstundan att återgå till neutraliteten och dess praktiserande genom Paasikivis mission är säkerligen icke behaglig för Berlin, som genom Hitler fördömt varje tendens i sådan riktning. Det är denna inställning, som föranleder Suomen Sosialidemokraatti att i en ledande artikel med den optimistiska rubriken "Dörren på glänt?" uttala en förhoppning, "att Finlands svar till Moskva icke skall bli sista ordet i den påbörjade fredsdiskussionen". Ett intressant symptom är även att Reuters diplomatiska medarbetare Randal Neale i påfallande mjuka tonfall karakteriserat situationen så, "att finska regeringen returnerat bollen till Moskva under intryck av att spelet ännu icke är slut".

Finska högerns huvudorgan, Uusi Suomi, som jämte statsminister Linkomies numera icke avviker från samlingspartiets kurs, anlägger däremot en långt strävare uppsyn, och dess ledande artikel på tisdagen med sina resignerade signaler till fortsatt strid synes ha till motto de fatala ord, som förekomma i regeringsdeklarationen, att Linkomies vid sekretplenium i riksdagen den 14 mars med beklagande konstaterat, att det "icke

Finlands regering skulle ha tillbakavisat de ryska villkoren, om den vetat vilket öde som väntade Ungern. Någon fullt jämförlig parallell kan i detta fall icke uppdras. Likheter finnas däri, att bägge staterna varit allierade till Berlin med bevarad handlingsfrihet, som dock hämmats av starkt tyskorienterade minoriteter. Men Finland är icke lika lätt militärt åtkomligt för tyskarna som det på alla sidor inringade Ungern, vilket enligt uppgift också lär ha blivit besatt av de på måndagen inmarscherande tyska divisionerna. I övrigt finnas inga säkra underrättelser från Ungern. Man vet sålunda icke om riksföreståndare Horthy verkligen begivit sig till Hitlers högkvarter, där han blivit kvarhållen, eller var han för tillfället befinner sig. Det enda vissa är, att tyska frontens sammanstörtande i Syd-ukraina och Östgalizien tvingat Hitler att bemäktiga sig Ungern för att utnyttja Karpaterna som det naturliga bålverk, vilket tsararmeen en gång vid påsktiden 1915 förgäves sökte forcera för att kunna bryta ner mot ungerska slätten.

Naturligtvis kommer man i det språkbefryndade Finland att med livligt deltagande följa det blivande händelseförloppet i Ungern. Statsminister Linkomies är väl förtrogen med dess problem, och det påstås med bestämdhet, att hans resa i Ungern på nyåret 1943 gav honom en mycket realistisk inblick i det tyska kontinentalväldets svagheter. Denna nyvunna insikt lär också ha kvalificerat honom, som ledare för den nuvarande regeringen, vilken efter presidentvalet 1943 ersatte ministären Rangell—Witting, med uppgift att lotsa Finland fram till fredens hamn.

Herr Wigforss bestri-
der genom Morgon-Tidningen, att han uppställt en sådan tes, som att "enskild kapitalbildning genom sparande är dyrbarare än den ryska metoden att med statliga tvångsmedel pressa ned konsumtionen för att därigenom bilda det nödvändiga kapitalet". Hans mening är, fortsätter Morgon-Tidningen, att frivilligt och enskilt sparande mycket väl kan ske även vid en jäm-

ner något omdöme om herr Wigforss' skattepolitik. Tystnaden är värtalig.

Socialdemokrater och kommunister.

En på sitt sätt karakteristisk episod förekom i måndags i Stockholms stadsfullmäktige, då det stora sjukhusförslaget behandlades. Saken gällde en detalj i planeringen för Sabbatsbergs ombyggnad. Sjukhusdirektionen hade föreslagit, att vårdavdelningarna skulle innehålla sexsängsrum och tresängsrum, vilket innebar, att man kunde räkna med tresängsdjup, när den nya sängbyggnaden skulle ritas. Förslaget hade utan anmärkning passerat alla instanser, men i stadskollegiet hade den ende kommunistiske ledamoten reserverat sig för tvåsängsdjup, d. v. s. fyra- och tvåsängsrum. Kollegiets övriga ledamöter hade avslagit detta yrkande.

När ärendet kom före i stadsfullmäktige, tog kommunistledaren herr Linderot upp sin partikollegas reservation som eget yrkande, och mera behövdes märkvärdigt nog icke för att hela det socialdemokratiska partiet skulle ändra mening. Signalen gavs av en av de socialdemokratiska kollegieleadarnas, som i debatten yrkade bifall till det förslag han i kollegiet omkring en vecka tidigare varit med om att avstyrka. Till kommunisternas hjälp uppträdde också finansborgarrådet Höglund, som för övrigt icke deltagit i debatten. Med fog anmärktes från högerhåll, att det vore mera praktiskt om socialdemokraterna för framtiden frågade kommunisterna om deras önsknings, innan de togo ställning. Därigenom skulle man slippa frontförändringar i sista stund.

Episoden är av intresse därför att den visar hur angelägna socialdemokraterna nu äro att stå väl hos kommunisterna. Så snart någon kommunistisk talare börjar anmärka på sänkt kommunal standard, äro socialdemokraterna färdiga att ändra mening. Närmandet mellan socialdemokrater och kommunister har kunnat konstateras även vid andra tillfällen, och man har skäl att erinra sig det gamla slagordet om "svansen som styr". Tendensen är värd att uppmärksammas på borgerligt håll.